

244 Peer Gynt | Bemutató a Madách Színházban

DRAMAI KÖLTEMÉNY — talán ez a legtalálhatóbb műfaji meghatározása a Peer Gyntnek, mely minden tekintetben teljesen különáll *Ibsen* egész életművében. Ebben nyoma sincs a végzetet helyettesítő múltnak, a hűvösen indulatos elemző szenvedélynek. Hőse és cselekménye térben és időben, kötetlenül csapong, az álom és a valóság varázsos keveréke. Peer Gynt a jelképek halmazából kibontva maga a költő, akit képzeletének rakoncátlanul csapkodó szárnyai minduntalan elragadnak; nyughatatlan lélek, akit a vaskos valóságban élő emberek nem tudnak megérteni. Egyedül édesanyja, Aase anyó az, aki megsejt valamit fia látomásos világából, de követni ő sem tudja, csupán érzelmileg azonosul vele.

A mű emberi-költői mondanivalója számos rétegre bontható. Egyrészt az elvont igazság csatázik az állati önzéssel, ami leginkább a manók jelenetében jut kifejezésre. De szót kér az a gondolat is, mely *Ibsen* olyannyira foglalkoztatta, nevezetesen az emberi becsület, ami a kötelesség teljesítésében jut kifejezésre. Ebből fakad viszont a legfőbb, amit *Ibsen* ki akart fejezni, ez pedig: ember, légy hű mindig önmagadhoz. Ebben vét Peer Gynt, amikor képtelen mindvégig megőrizni egyéniségét élete során. Ezért vár rá a Gomböntő kanala, amelyben mint egyéniség nélküli nyersanyag válik más

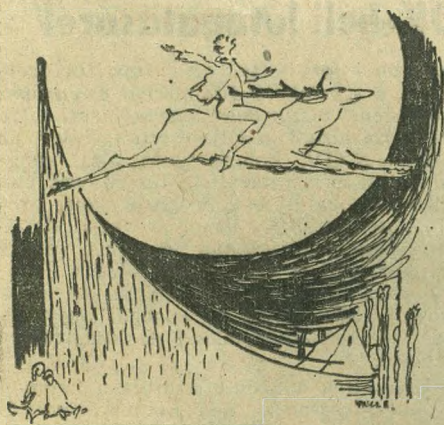
héz követelményeket támasztott a színpadi rendezővel szemben. Legtöbb esetben — néhány hazai bemutatóban is tetten érhető ez — a fokozott látványosság-gal igyekeztek ellensúlyozni a gondolati homályosságot.

A MOSTANI ELŐADÁS rendezője, *Lengyel György*, elsősorban a darab gondolatiságának kifejezésére összpontosít. Egész munkáján látszik, hogy gondosan mérlegelt minden jelenetet, s a lehetőséghez képest száműzött minden félhomályt, mely a mű intellektuális szerkezetét árnyékba borítaná. Az előadásban a látvány helyett a mű belső szépségei ragyognak fel. Különösen az első rész költőisége megragadó az első pillanattól kezdve egészen Aase anyó haláláig. Ez utóbbi jelenet különben, az egész előadás tetőpontja, mind a rendezés, mind a színesíj játék szempontjából. A rendező elképzeléseinek a jegyében fogant a nagyvonalú, minden cirádától mentes díszlet, *Fehér Miklós* munkája. Remek lehetőséget biztosít, a színpadi teret nemcsak előnyösen szabja át a váltakozó jelenetek szerint, hanem elvont jelképségével alá is támasztja azt a gondolatiságot, melyet az együttes, a rendezővel az élén, mindvégig hatáson hangszól.

Az előadás meglepetése a Peer Gyntöt alakító *Huszi Péter* játéka. Nagy elődök árnyékával kellett megküzdenie. 1917-ben, a magyarországi ősbemutató alkalmával, *Törzs Jenő*, legutóbb pedig *Ladányi Ferenc* játszott a feledhetetlenül a darab címszerepét. Az utóbbiról írta *Kárpáti Aurél*: „ez a két és fél óra, mélyen átélít alakítása, csaknem hibátlanul tökéletes volt”. Nem kis szó, de elmondható ez *Huszi Péter*ről is. Már az első hangütésével rabul ejti a nézőteret. Kedves, vidám fickó, aki olyan természetesen tud hazudni önmagának és a világnak, hogy azonnal elfogadjuk őt, színesen szőtt álmaival, a valóságot semmibe vevő hetvenkedéseivel együtt. A köznapi világban mutatott darabos esetlenségébe is valami sajátos báj vegyül, mely zökkenőmentesen segíti át a képzelődő tündéri libegésbe. Bizonyos kényelmetlenséggel csupán a darab második felének némely jeleneteiben mozgott, amikor is egyéniségétől idegen hangot kellett megütnie. Egészében véve azonban egy fiatal színész nagyszerű teljesítményének örvendezhetünk.

AZ ELŐADÁS sajátos hangvételéhez jól illett *Psota Irén* Aase anyója. A valóság józanabb tisztelése nemés frigyre kelt benne a fanyar líraisággal. Solvejget *Bence Ilona* főiskolai hallgató játszott, kedvesen, de még nyers színészi eszközökkel. A többiek közül kiemelkedett *Almási Éva* mint a Zöldruhás nő, *Ingrid* és *Anitra* alakítója, *Koltai János* a Gomböntő, *Horváth Ferenc*, a Násznagy, *Némethy Ferenc*, az idegen utas szerepében. Tetszetek *Mialkovszky Erzsébet*nek a norvég tájra utaló jelmezei; és külön öröm volt hallani *Áprily Lajos* nagyszerű fordítását, mely az élő beszéd közvetlenségével közvetítette az ibseni szöveget, kiemelve annak minden kivételes költői értékét.

Szombathelyi Eryin

(Vincze Lajos rajza)

gombok részévé. Vagyis, „fületlen pitykév” vált; az olyan átlagemberré, aki még rosszabbán sem volt képes kiemelkedni a szürke átlagból; igazi bűnököt sem követelt el, megmaradt a jelentéktelen emberek tömegében.

Az idők folyamán Peer Gynt valamenynyí méltatója elismeri a mű kivételes költői értékeit, amelyek különösen az első rész zárt egységében érvényesülnek igen hatáson — ugyanakkor szemére hányják *Ibsen*nek azt is, hogy a mondanivaló többszólalású nem vált javára az egész mű közérthetőségének. A jelképek zsúfolódó szövevényében nem mindig világos, hogy Peer az adott pillanatban tulajdonképpen mit is akar példázni. Vontkozik ez hangsúlyosan a második és a harmadik rész egyes jeleneteire.

Eppen ez a körülmény mindenkor ne-